

**Голові разової спеціалізованої вченої
ради ДФ 20 051.158
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри початкової освіти
та освітніх інновацій
Луцан Надії Іванівні
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)**

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Карпатського національного університету імені Василя Стефаника **Вербещук Світлани Василівни** на дисертаційну роботу **Дубляк Оксани Олександрівни** «**Методика формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти**», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)

Актуальність теми

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення активізації мовленнєвого і комунікативного розвитку учнів початкової школи. У роботі переконливо доведено, що розвиток монологічного мовлення в молодшому шкільному віці є однією з ключових передумов формування комунікативної компетентності учнів. Використання медіаосвіти як інструменту, що підсилює ефективність розвитку цього феномену, безперечно є актуальною проблемою, оскільки різноманітний медіаконтент створює мотиваційне середовище для нинішніх здобувачів освіти.

Дисертантка вдало підкреслює, що впровадження медіаосвітніх технологій сприяє не лише мовленнєвому розвитку учнів, а й формуванню їхнього критичного мислення та цифрової грамотності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в межах наукової теми кафедри фахових методик і технологій початкової освіти «Підготовка майбутніх фахівців в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору» (№ 0110U008158), що входить до плану наукової роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Тему затверджено вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 9 від 03 листопада 2020 р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність.

Дисертація Дубляк Оксани Олександрівни є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-методичному рівні.

Аналіз змісту дисертації та основних положень публікацій Дубляк О. О. дає підстави стверджувати про наукову обґрунтованість та достовірність представлених результатів; науково-концептуальний апарат дослідження визначено відповідно до вимог, унормованих до науково дослідних робіт цього рівня та є достатнім для вирішення поставленої здобувачкою мети; завдання дослідження логічно та коректно сформульовані, що дозволило розв'язати наукову проблему; комплексному вирішенню завдань наукового дослідження сприяла доцільно дібрана система наукових методів, зокрема, пошуково-бібліографічних, загальнонаукових та концептуально-термінологічних. Зміст роботи та аналіз основних положень дисертації підтверджують вирішення поставлених дослідницьких завдань та досягнення поставленої мети. Висновки, представлені в дисертації, характеризуються повнотою та логічністю викладу, достатнім рівнем валідності та достовірності.

Наукова новизна одержаних результатів.

Оцінюючи наукову новизну результатів дисертації, зазначимо, що Дубляк О. О. здійснила цілісне дослідження наукової проблеми методики формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти. Дисертантка уточнила сутність базових понять дослідження: «монологічне мовлення», «монологічна компетентність», «педагогічні умови», «експериментальна методика», «медіаграмотність», «медіаосвіта», «медіакомпетентність», «медіакультура».

Авторкою, поданої на рецензію дисертації, науково обґрунтовано сутність поняття «сформованість монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти»; визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування монологічної компетентності учнів початкової школи засобами медіаосвіти (наявність позитивних емоційних стимулів у формуванні монологічної компетентності засобами медіаосвіти; залучення до активної мовленнєвої діяльності монологічного спрямування; створення медіасередовища для формування монологічної компетентності в освітньому процесі початкової школи); виявлено критерії (структурно-композиційний, комунікативно-продуктивний, комунікативно-креативний) із відповідними показниками, схарактеризовано рівні сформованості монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти (високий, достатній, задовільний, низький); розроблено та апробовано модель формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти (комунікативно-збагачувального комунікативно-діяльнісний і комунікативно-творчий етапи).

За результатами дослідження доведена ефективність, запропонованої експериментальної методики формування монологічної компетентності учнів початкових класів засобами медіаосвіти та набула подальшого розвитку.

Повнота викладу одержаних результатів

Дисертаційна робота Дубляк Оксани Олександрівни має чітку структуру і містить всі необхідні для такого виду робіт структурні елементи: анотації українською й англійською мовами, список умовних позначень, вступ, два розділи, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Аналіз

структури та змісту дисертації засвідчує, що дослідження є цілісним, характеризується чіткістю та логічною послідовністю викладу матеріалу. Зміст анотацій висвітлює істотні аспекти дослідницької роботи та основні її положення. Висновки з дослідження виважені, цілісні, комплексно й концентровано розкривають авторську позицію та високий рівень узагальнення матеріалу; у них чітко простежується взаємозумовленість між метою, завданнями дослідження й усім змістом дисертації.

За структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами). Повний обсяг дисертації складає 246 сторінок, список використаних джерел налічує 225 найменувань. Робота містить 15 таблиць, 10 рисунків та 2 схеми. Результати, які наведені у дисертаційній роботі, є новими і оригінальними та не містять запозичень з наукових робіт інших авторів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації опубліковані автором у 10 наукових публікаціях, серед яких: 4 наукові статті у фахових виданнях України категорії Б та б тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях, на більшості із яких дисертантка доповідала особисто. Обсяг друкованих праць і їх кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями). Наведені публікації відображають основний зміст дисертації й отримані автором наукові результати.

У *вступі* сформульовано актуальність теми дослідження, наукове завдання, зв'язок дослідження з науковими планами та темами, мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, визначено наукову новизну та практичну значущість роботи, особистий внесок здобувача, представлено результати дослідження.

У *першому розділі* дисертантка розкриває теоретичні засади формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти, через: уточнення теоретичного вектору дослідження проблеми «монологічне

мовлення»; феноменологію ключових понять дослідження; сутність і характеристику монологічного мовлення та компетентнісного підходу молодших школярів в сучасній педагогічній науці; медіаосвіти як засобу формування монологічної компетентності в сучасній педагогічній практиці початкової школи.

У *другому розділі* дисертантка обґрунтовує експериментальну методіку формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти: визначає критеріальний підхід до формування монологічної компетентності молодшого школяра засобами медіаосвіти; авторка підійшла творчо до визначення педагогічних умов, нею було виділено їх три. Особливо нам імпонує педагогічна умова «залучення до активної мовленнєвої діяльності монологічного спрямування» яка сприяла покращенню мовленнєвої активності учнів за допомогою різноманітних засобів медіаосвіти.

Важливим аспектом дисертації є розробка моделі та експериментальної методіки формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти та здійснено порівняльну характеристику рівнів сформованості монологічної компетентності молодших школярів.

Джерельна база дослідження містить вітчизняні та зарубіжні джерела. У процесі дослідження опрацьовано близько 225 джерел. Додатки до основного тексту дисертації О. О. Дубляк на нашу думку, представляють цінний практичний матеріал. Аналіз структури та змісту дисертації дозволяє констатувати, що поставлені завдання виконані, а мета наукового пошуку досягнута.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності.

Аналіз тексту дисертації, а також публікацій автора за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення авторкою вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях здобувачки наявні покликання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право, а також надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності,

використані методики досліджень і джерел інформації. В дисертаційній роботі Дубляк О. О. не виявлено ознак академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Викладений у дисертації матеріал, його аналіз та інтерпретація, а також зроблені висновки не викликають жодних заперечень. Однак доцільно висловити кілька побажань та зауважень, які потребують уточнення та деяких пояснень:

1. У першому розділі дисертаційної роботи в підрозділі 1.3. медіаосвіта, як засіб формування монологічної компетентності учнів початкової школи достатньо ґрунтовно проаналізовано зміст термінів «медіа», «медіаосвіта», «цифрові медіа» та інше. Однак дослідниці варто було б більш розлогіше розкрити такі поняття, як: «медіаосвіченість» та «медіаобізнаність».

2. Заслуговеє на увагу розроблена авторкою модель формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти. Вважаємо, що дослідження збагатилося б, якщо принцип «навчання мови як діяльності» був би доповнений індивідуальним підходом у формуванні монологічної компетентності учнів.

3. На ст. 163 дисертації йдеться про «власні розроблені моделі» для здобувачів освіти. Вважаємо доцільним уточнити яким чином це відбувалося і який був його результат.

4. Робота виконано професійно з дотриманням вимог наукового стилю, однак у дисертації подекуди трапляються стилістичні та технічні огріхи.

Наведені побажання та зауваження стосуються дискусійних питань, або таких, що потребують уточнення та не применшують загалом високої позитивної оцінки дисертації і достовірність отриманих результатів дослідження, яке за науковим рівнем, актуальністю виконаних дослідницьких завдань, практичним значенням, обсягом тексту і оформленням є завершеною працею, а отримані результати - новими та науково обґрунтованими.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Аналіз структури та змісту дисертації засвідчує,

що робота є цілісною, характеризується чіткістю викладу матеріалу та логічною послідовністю.

Загальний висновок.

Отримані результати наукового дослідження важливі для педагогічної теорії й практики, їх упроваджено в освітній процес закладів освіти різних рівнів. Дисертаційна робота є оригінальною, завершеною науковою працею, характеризується переконливою аргументацією висновків та їх практичним значенням, відображає високий фаховий рівень підготовки здобувачки, її сформованість як сумлінного і креативного науковця.

Роботу виконано на високому науковому рівні. Авторка відмінно володіє науковим стилем української мови. Рецензована дисертаційна робота Дубляк Оксани Олександрівни з теми «Методика формування монологічної компетентності молодших школярів засобами медіаосвіти» є самостійною, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки та практики. Дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає всім чинним вимогам наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами), Постанова Кабінету Міністрів України «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка Дубляк Оксана Олександрівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями).

Рецензент:

Кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової освіти
та освітніх інновацій Карпатського
національного університету
імені Василя Стефаника

Світлана ВЕРБЕЦУК